

Ժ.02.02 - ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՎ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ԼԵԶՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Լեզուն որպես լեզվաբանության առարկա: Լեզվի գործառույթները:

Լեզուն որպես համակարգ: Լեզվի ներքին կառուցվածքը:

Լեզվի մակարդակները և նրա հիմնական միավորները: Լեզու և մտածողություն: ճանաչողական մոտեցումը ժամանակակից լեզվաբանության մեջ: Լեզվի հասարակական բնույթը: Լեզու և հասարակություն:

Լեզու և հաղորդակցություն: Հաղորդակցման նպատակների արտացոլումը լեզվում: Լեզու և մշակույթ: Լեզու և անհատականություն:

Լեզվի զարգացման փուլերը: Լեզվի ծագման խնդիրը: Լեզուների բազմազանության խնդիրը: Լեզվաբանական գիտակարգեր:

Լեզվաբանությունը և հարակից գիտությունները:

Ընդհանուր հնչյունաբանության տեղը լեզվաբանական գիտակարգերում. դրա առարկան և խնդիրները: Լեզվի հնչյունային նկարագրման արտաբերական հիմունքները: Լեզվի հնչյունային նկարագրման ակուստիկ հիմունքները: Համընդհանուր հնչյունային դասակարգումները:

Կարևորագույն հնչութային հասկացությունները և դրանց մեկնաբանումը տարբեր հնչութաբանական դպրոցներում:

Հատույթային հնչյունային միջոցները, դրանց գործառույթները:

Հնչյունային համալիրների տեսակները և դրանց հարաբերությունը:

Վերհատույթային հնչյունական միջոցները, դրանց գործառույթները և հնչյունային միավորները:

Խոսքի հնչյունային վերլուծության մեթոդները՝ բաշխումային հասկացություններ, հնչույթային դասեր: Ձևույթի հասկացությունը: Ձևույթների դասակարգումը: Ձևույթ և բառածև: Հնչաբառ:

Քերականական իմաստների արտահայտման միջոցները աշխարհի լեզուներում: Քերականական իմաստի և քերականական կարգի հասկացությունները: Քերականական կարգերի ընդհանուր դասակարգումը:

Բառափոխություն և բառակազմություն: Ձև, բառույթ, հարացույց:
Գոյականի հիմնական քերականական կարգերը զուգադրվող լեզունե-
րում: Բայի հիմնական քերականական կարգերը զուգադրվող լեզու-
ներում:

Լեզուների ձևաբանական տիպաբանություն (պատմական ակնարկ և
արդի խնդիրներ):

Շարահյուսության տեղը լեզվի նկարագրման տեսության մեջ:

Շարահյուսություն և ձևաբանություն, շարահյուսություն և իմաստաբանու-
թյուն (իմաստաբանական շարահյուսություն): Շարահյուսության հիմնա-
կան միավորները: Խոսույթ (կապակցված խոսք):

Պրոպոզիցիայի ստորոգական – փաստարկային կառուցվածքը:

Նախադասության շարահյուսական վերլուծություն:

Ասույթի հաղորդակցական կառուցվածքը:

Նախադասության տիպաբանություն:

Սերող քերականության միավորները: Մինիմալիստական տեսություն:

«Իմաստ» հասկացության տարբեր ըմբռնումները: «Իմաստ» հասկացու-
թյունը լեզվա-կան նշանի տարբեր կադապարներում:

Բառիմաստային մակարդակի համակարգված կառուցվածքը:

Բառիմաստային դաշտը և դրա միավորների հարաբերակցությունը:

Իմաստի բաղադրիչային վերլուծություն. ընդհանուր սկզբունքներ, զար-
գացման փուլեր և կոնկրետ մեթոդների կիրառման օրինակներ:

Ժամանակակից պատկերացումներ աշխարհի լեզուների ծագումնաբա-
նական պատկերացումների մասին: Հիմնական լեզվաընտանիքներ:

Փիջին-կրեոլ լեզուների ծագումը, տարածումը, գործառման հիմնական
առանձնահատկությունները:

Լեզվական տարածքի ընդհանուր բնութագիրը. հիմնական ծագումնաբա-
նական խմբեր, լեզուների հիմնական տիպաբանական առանձնահատկու-
թյունները:

Պատմահամեմատական լեզվաբանության առարկան, լեզուների «ծագումնաբանական ծառի տեսությունը, ալիքների տեսությունը»:

«Նախալեզվի» հասկացությունը: Վերականգնման մեթոդներ (արտաքին և ներքին վերականգնում): Բառային վերականգնում: Լեզվաբանական հնչյունաբանություն: Լեզվաբանական վերականգնման դերը:

Ստուգաբանության հիմնական խնդիրները: Ստուգաբանական բառարաններ: Լեզուների ծագումնաբանական դասակարգման սկզբունքները:

Ծագումնաբանական դասակարգման ավանդական մեթոդները:

Լեզվական ընտանիք, լեզվական միություն:

Պատմահամեմատական լեզվաբանության վիճակագրական մեթոդները:

Պատմահամեմատական լեզվաբանության դերը լեզվաբանության մեջ: Բառային վիճակագրություն և լեզվաժամանակագրություն:

Լեզուների հեռավոր ցեղակցության խնդիրը պատմահամեմատական լեզվաբանության մեջ: Վերականգնման և զուգադրականության ավանդական մեթոդների կիրառումը վաղ նախալեզվական իրավիճակներում:

Հնդեվրոպական նախահայրենիք, հնդեվրոպերենի ճյուղավորումը (տարամիտումը): Հնդեվրոպական հիմնական լեզվախմբերի ընդհանուր բնութագիրը:

Հայոց լեզվի համեմատական ուսումնասիրության առաջին փորձերը:

Հայերենը որպես հնդեվրոպական լեզու, հայերենի դիրքը հնդեվրոպական լեզուների շրջանում, հայերենի՝ որպես իրանական լեզու լինելու վարկածը. հայերենի հնդեվրոպական առանձին լեզվաճյուղ լինելու տեսությունը (Հ. Հյուբշման):

Հայերենի հիմնական և կողմնակի հնդեվրոպական շերտերի վարկածը:

Տիպաբանության առարկան և տեղը: Մասնավոր և ընդհանուր տիպաբանություն: Լեզվական տիպի հասկացությունը: Տիպաբանությունը և ընդհանրույթները:

Իմպլիկատիվ ընդհանրույթներ: Ֆրենկվենտալիաներ:

Նախատիպերը տիպաբանության մեջ:

Լեզվական կառուցվածքի պատճառաբանվածությունը (նպատակայնությունը): Լեզվական ձևի պատկերանշանայնության սկզբունքը:

Քերականացումը և ապաքերականացումը լեզվի զարգացման ընթացքում: Տիպաբանության տեսակները՝ ձևաբանական, շարահյուսական, կառուցվածքային, իմաստային, ձևական: Տարաժամանակյա տիպաբանություն: Լեզվական փոխառությունների ուղղություններ:

Լեզվի մասին ուսմունքի ծագումը: Լեզվաբանական ավանդույթներ:

Ունիվերսալ (ընդհանրական) քերականություններ:

Պատմահամեմատական լեզվաբանության ձևավորումը: Վ. Ֆոն Հումբոլդտը և տիպաբանության ձևավորումը:

Տիպաբանության կազմավորման հիմնական փուլերը:

Հոգեբանական ուղղությունը լեզվաբանության մեջ:

Երիտքերականներ և երիտքերականություն:

Կառուցվածքային լեզվաբանության հիմնական ուղղությունները 20-րդ դարում: Ֆունկցիոնալիզմը լեզվաբանության պատմության մեջ:

Լեզվի նկարագրության ձևային մեթոդների զարգացումը լեզվաբանության պատմության մեջ վաղնջական ժամանակներից մինչև մեր օրերը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հ. Աճառյան, Հայոց լեզվի պատմություն, հ. 1, 2, Ե., 1940-51:
2. Հ. Աճառյան, Լիակատար քերականություն հայոց լեզվի, 1-6, 1953-71:
3. Գ. Զահուկյան, Լեզվաբանության պատմություն, հ. 1-2, Ե., 1960, 1962:
4. Գ. Զահուկյան, Հայոց լեզվի պատմություն. նախագրային ժամանակաշրջան, Ե., 1982:
5. Էդ. Աղայան, Լեզվաբանության հիմունքներ, Ե., 2009.
6. Է. Աթայան, Լեզուների ձևաբանական տիպաբանության առարկան և անհատական լեզվական ձևի բացահայտման խնդիրը, Բանբեր, 2, 1988:
7. Յու. Գաբրիելյան, Հայերենի համեմատական քերականություն, ԵՊՀ, Ե., 2002:

8. Կ.Շ.Աբրահամյան “Լեզվաբանական ուսմունքների պատմություն”, Լինգվա, Ե., 2009:
9. Ֆ. դե Սոսյուր , Ընդհանուր լեզվաբանության դասընթաց, Ե., 2008:
10. Г.Б.Джаукян.Общее и армянское языкознание. Ереван, 1980. (СD)
11. Ю.А.Левицкий, Н.В.Боронникова. История лингвистических учений. М.,Высшая школа, 2005.
12. В.М.Алпатов. История лингвистических учений. М.,”Языки славянской культуры”, 2005.
13. В. А. Звегинцев. История языкознания XIX и XX веков в очерках и извлечениях. М.,1960.
14. Соссюр Ф. Избранные труды по языкознанию.
15. Ю.А.Левицкий, Н.В.Боронникова. История лингвистических учений. М.,Высшая школа, 2005.
16. История лингвистических учений. Средневековая Европа. Л., 1985.
17. Г.А.Амиров, Б.А.Ольховников, Ю.В.Рождественский. Очерки по истории лингвистики. М., 1975
18. Климов Г.А. Основы лингвистической компаративистики. М., 1990.
19. Мейе А. Введение в сравнительное изучение индоевропейских языков. М.1938,
20. Мечковская Н. Б. и др. Общее языкознание. Структурная и социальная типология языков: учебное пособие для студентов филологических и лингвистических специальностей.
21. Буранов Дж. Сравнительная типология английского и тюркских языков. Москва, 1986.
22. Сепир Э. Язык. Введение в изучение речи. //Сепир. Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии.
23. Гринберг Дж. Некоторые грамматические универсалии, преимущественно касающиеся порядка значимых элементов. Вып. 5. - М., 1970.
24. Джон Лайонз, Лингвистическая семантика, 2003.
25. Crowley T. An Introduction to Historical Linguistics, Oxford, 2000,
26. Dinneen S.J.”General Linguistics”, George Town, 2000/1995/
27. <http://www.philology.ru/linguistics1/grinberg-70.htm>)
28. Hawkins J. A. (ed.) Explaining langua universals.
29. (<http://lingo.stanford.edu/sag/L204/Hawkins-LgUnivFinal.pdf>)
30. Croft W. Typology and Universals. Cambridge, II edition, 2003

31. <http://ligeru.ru/yazyik-etalon:-optimalnaya-sistematizacziya-universalij-i-gipoteticheskij-invariant-yazyikov-mira>
32. <http://jazykoznanie.ru/649/>
33. http://genhis.philol.msu.ru/printer_48.shtml
34. http://philologos.narod.ru/ling/ref_familytr.htm
35. <http://www.philology.ru/linguistics1/zhurinskaya-90.htm>
36. <http://www.lingvolab.chat.ru/library/royal.htm>.